

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Egész évre . . . . . 6 ft.
Fél évre . . . . . 3 ft.
Negyed évre . . . . . 1 ft 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Hirdetéseket

négyszög centim.-ként 3 kr-ával számítunk — Kincst. bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyilt-tér minden sor 20 kr.

ORÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap.

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők: Sárospatak, Gortvay-féle ház.

Kiadóhivatal:

hová az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők: Sátoralja-Ujhely, főtér 9. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bórmentelen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:

Csegey Guszláv és Dr. Masznyik Endre.

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató:

Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:

ifj. dr. MITROVICS GYULA

Kiadó:

a „Zemplén” nyomdája.

Forradalmi törekvések.

— A május 1-i szociális világnép alkalmából. —

Nem régiben hallottam egy jó nevű embertől, hogy történelmi tanulmányai nyomán egy biztos időjelzőre akadott, a jövődőt illetőleg, melylyel majdnem matematikai pontossággal meglehet állapítani Európa minden egyes országára nézve a forradalom bekövetkezését. Ezt az időjelzőt, mely minden 30-40 évnvi időközre beháborura mutat, a történelem logikája igazgatja és vezeti. Éppen azért tartja biztosnak és csalhatatlannak időjelzőjét, mert a logika uralma alatt áll.

A történelem logikája tehát ezen vélemény szerint az ok volna, a forradalmak pedig annak következményei és okozatai.

Jó nevű emberünk azon kérdésre, hogy mi legyen ama történelmi logika és min alapszik biztonság, csalhatatlansága: adós maradt a felelettel, s így a gondolkozónak tágas tért nyitott a gyanitgatásra, hogy vajjon honnan származtasson: a gondviselő és világkormányzó istenség megmáshíthatlan akaratóból-e, az emberi természetből-e, vagy valami más forrásból?

Pedig ez a legfőbb fontosságú kérdés, világforradalom elé néző napjainkban, mely sürgős feleletet vár, azért, hogy ha az érintett tényezők kezébe volna a forradalom oka, csendes rezignációval adhassuk meg magunkat a kikerülhetlen sorsnak; ellenkezőleg, ha az embertől is függ, hogy mindent megtegyünk a forradalom borzalmas csapásainak eltávolítására.

Ha a történelem logikáját, mely meghatározott időközökre elé szokta írni a forradalmakat, mi magunkban találjuk fel: csak akarni kell, hogy tetszésünk szerint módosítsuk, az időközöket rövidítsük, vagy kinyújtjuk akár a végtelenig, s tehát a forradalmakat lehetlenné tesszük.

Am, az egészséget sokkal biztosabban meg lehet őrizni az egészségi szabályok pontos megtartásával, mint a már megkapott betegséget a testből kiűzni. Elég szer meggyőző, hogy a legszelidebb betegségbe, a legügyesebb orvos kezelése alatt is belehal a paciens, ha a kezelő a betegség valódi okát, székhelyét és forrását illetőleg tévedésben van. A legkedvezőbb körülmények között és tünetek dacára is beteg marad a test mindaddig, míg az illető betegség minden csirája ki nem pusztul.

Az orvos a betegség tüneteit nem fojtja, nem nyomja el; sőt rendes lefolyásukat lehetőleg elősegíti. Ezek a tünetek ránézve igen fontosak, mert ezekből szokta megállapítani a betegség mibenlétét és okát.

A helyi érdekű országos beháborukat, a történelem, a családi, osztály-, faji és nemzeti érdekek és féltékenység összeütközéséből származtatja.

Hát a világ forradalom?

A történet háromról emlékezik, u. m. a keresztény vallás, a reformáció hozta és a XVIII. század végén keletkezett forradalomról.

A XX-ik század történetírója pedig a 4-ik világforradalomról vérbetűkkel fog írni, mint amely sokkal idegrázóbb, rettenesebb és pusztítóbb lesz minden elődeinél.

Az a forradalom, mely most készülően van s mely Francia-, Olasz- és Oroszországban szórványosan már ki is tört,

Mi az oka e világforradalomnak? Honnan és miért e kitérősek?!

Ugy vélem, hogy e kérdésekre igen is találó és alapos feleletet ad a természettudomány, főképpen a geológia.

A természettudósok a földrengések és a vulkáni kitérősek okát a következőképpen magyarázzák:

A tenger vizének és a föld nyílásain behatoló légréteg megmértetlen nyomása alatt a föld belsejében lévő anyagok a nyomás következtében előállott melegségben olvadt állapotba jutnak, forrongnak és kitérni igyekeznek azzal az erővel, mekkorával a külső nyomás rájuk nehezedik, s ki is törnek ott, hol a talaj, lazább természeténél fogva nem tud ellentállani a feszítésnek.

Nyomás viszonyomást, actió reactiót szül mindenütt és mindenben a világon.

Ezen természeti törvényt lehet alkalmazni az emberiség erkölcsi életére is, sőt ez nyert mind élesebb kifejezést Francia és Olaszország anarchizmusában és Oroszország nihilizmusában.

A szertelen nagy nyomás, a legszabadabb alkotmányos köztársasági rendszerben és annak cége alatt éppen azt eredményezte, mint az önkényuralom birodalmában, t. i. a kitérést az ezredéves társadalmi és állami rend felforgatását és megsemmisítését célzó büns törekvést.

Itt az egy személyben központosult állami tekintély és mindenhatóság nevében a népek milliói lettek kiszolgáltatva a felelősséggel nem tartozó hatalmasak durva önkényének, ott a korlátlan egyéni szabadság elvétől vezetve a hatalom polcára jutott gyárosok, bányatulajdonosok, tőkepénzesek és a szellem iparlovagjai illuzóriussá, nevétségessé tették: az állam és társadalom hivatása- és feladatáról való fogalmakat és az erkölcsi civeket.

Itt az államiság elve az uralkodó, az állam, ennek hatalma, nagysága és jóléte a fő és egyedüli cél; ott az egyéniség elve toladodik mindenek elé, annak jóléte, teljes érvényre juttatása, kifejlesztése a fő; minden intézmény, még maga a társadalom és állam is csak eszköz, s értéke az egyénnek tett szolgálatoktól függ.

Oroszországban a nyilvánosság ítélete és ellenőrzése alul teljesen kivont igazságszolgáltatás és önkényes állami közigazgatás megbőrköztetően sok visszaélés, lopás, csalás és sikkasztás és más büns tettek melegágyaul szolgál, az állam és társadalom érdekeinek nagy kárára, de főképpen a szegény föld népének rovása és terhére.

Franciaországban nyitva a tér mindenki előtt az egyéni boldogulás szabad versenyében. Igaz, hogy a verseny éppen azért, mert szabad, a nyilvánosság és közvélemény ellenőrzése alatt áll. De milyen közvélemény lehet az, melyet a pikantériákat kedvelő, szenzációkat hajhászó és frivolitásban kéjelgő napi sajtó és irodalom minden komoly erkölcsi tartalmától megfosztott. Ki ad valamit az ilyen közvéleményre, ha különben boldogulhat? Senki, aki tudja ama közvélemény legtöbbször nemtelen származását és mérlegelheti tartalmát, súlyát. — Legkevésbé az anyagilag vagy szellemileg hatalmasok. Szóval a munkaadók, mint a gyárosok, bányatulajdonosok, nagybirtokosok, nagykereskedők és tőkepénzes vállalkozók szívég a közvélemény hangja nem igen jutott, minélfogva követeléseikkel: a munkaidő megnyújtásával és a munkabér megrövidítésével maguk készítették a talajt a szocializmus befogadására,

Ez még csak a lejtő kezdete vala, honnan azonban, az esésnek indult test, örülettel gyorsasággal gördült le a mélységbe, megrendítve súlyával az alsóbb rétegeket.

Tudjátok-e mi volt ez a mélységbe legördülő test? Megszámíthatlan mennyiségű ember-telen visszaélések, csalások, sikkasztások büntényeinek összege, megkoronázva és megnövelve a „Panama” a Banca Romana, a szibériai vasút stb. ügyével.

Tudjátok-e miben áll rettenetes sulya és irtózatoss csapása? Abban, hogy a bűn tömegének az iszonyu esésben nem lett lényeges sérülése, de összetört, összezuzott millió életet anyagilag és erkölcsileg; abban, hogy milliók szívében összezuza az emberiség erkölcsi érzülete iránt eddig táplált hitet és a bizalmat a most uralkodó állami és társadalmi rendszerekben és ezeknek védve alatt reményességét a jövőben!

És tudjátok-e mit szült ama tömeg esése? Az anarchiát, mely vak dühében összezuza és izzé-porrá akarja tépni a mai államot és társadalmat, melynek méhében büns szörnyetegek legiói fogamzanak és amely mai alakjaiban javíthatlan!

A végletek találkozhatnak. Mily kétségbe vonhatlanul igazolja Francia és Oroszország példája. Az egyéni szabadság és függetlenség hazáját az anarchia, — az önkény uralom országát a nihilizmus réme fenyegeti.

Lényegében egy, mind két irányzat, bizonyos helyi módosítással. A nihilizmus a meggyűlölt állami rend és annak főképviseleje ellen intézi támadását; mert az élet összes szenvedéseit és nyomorait neki tudja fel bűnül. Az állam mindenható fejének nevében elkövetett önkénykedések és visszaélések is mind annak rovására gyűlnek. A nép nagyobb része értelmi elmaradottságánál fogva békésen türi a legnagyobb önkénykedést és visszaéléseket is, mert azt hiszi, hogy azoknak úgy kell lenni, mert hiszen a császár akarata. Éppen azért, majdnem hallatlan, hogy a császári háztól távolabb álló tisztviselők és kormányzók ellen gyilkos merényletet követne el a nihilizmus. Aztán ezek a támadást és merényletet az önkénynek és a visszaélésnek oly arcátlan nyíltságával nem is merik kihívni. A császár szigora nagyon veszélyezteti őket, tudván, hogy a bünsökkel szemben hajthatatlan is kegyetlen. Erről az oldalról jól ismeri császáriját az ő népe és így a birodalom majdnem minden lakosa, s magok a nihilisták és a tisztviselők és kormányzók megbüntetését az istenségre, illetőleg a császárra bízzák.

Ellenben Franciaországban a nihilizmus, vagyis az anarchia a társadalmi rend ellen tör, az állam ellen csak közvetve és annyiban, mennyiben a társadalom alkotja az államot. És az ő véres igazságszolgáltatását annál nagyobb dühvel gyakorolja, minél kevésbé látta büntetve azokat, kik a nép anyagi és erkölcsi nyomorának visszaéléseik, szédelgéseik, csalásaik és mit tudom én miféle bűneik által okozói voltak. És ez a láz annál szélesebb körben, s annál nagyobb tömegeket ragadott meg, amennyivel és amennyien a civilizáció áramlatán fölemelkedve, a legszabadabb alkotmányadta egyéni jogok tudatára ébredtek, avagy erőszakosan ébresztettek az ellentétek által. A világiak és szellemiekben gazdagok kicsiny serege étvágyától ösztönöztette s az egyéni szabadság elvét tülhajtva, sőt túlteve magát a tisztesség és becsület minden korlátain: felfalni, elnyelni igye-

kezett a szegényebb és gyöngébbek milliói elől mindent, hogy ezeket tehetetlen rabszolgáivá tehesse.

De a szegények is emberi jogaik és számbeli erejük tudatára ébresztettek a szertelen nyomás alatt, és eddig még csak szórványosan a felszínre törtek s a bűnös szövetkezet hálóját bűnös módon, helyen-helyen megszággatták. A rugalmas testek azon szög alatti és olyan erővel pattannak vissza az ütközési pontról, mint a mily szög alatt és erővel dobattak rá. Ez természeti törvény; de az erkölcsi életre is találó. Az pedig régi aksioma, hogy milyen a fa, olyan a gyümölcse. Bojtorjától nem lehet fügét, sem a kőkénybokortól szőlőt várni. A bűn büntetést szerez. A civilizáció terjedésével az igények megsokasodtak, de a falánk hatalmasok még a mindennapi kenyeret, az életfenntartás eme nélkülözhetlen feltételét is kiütötték keziből vagy megcsönkítették azoknál, kiknek hangyaszorgalmából gyűlt össze vagyonuk.

Az éhes gyomor rossz tanácsadó, sőt fékezhetlen vad.

Az élet ekzisztenciái ellen indított bűnös merénylet egyenesen az élet ellen való támadás még bűnösebb merényletét hívta ki maga ellen.

Ez a bűn még szórványosan jelentkezik, csak egyes emberi életet ejtett zsákmányul, de általános kiterjedést nyerend, minden földi javakat szétforgácsolva; oly bizonyosan, mint a milyen bizonyos az egész francia társadalomnak erkölcsi romlottsága, s a természeti és erkölcsi törvények változhatatlan volta.

Jövendőlésemet illetőleg őszintebben és szívesebben soha senki sem kívánta, hogy rossz próféta legyek, mint magam!

Az anarchia nemcsak a társadalmi rendet, hanem az államot is felfogatja. Franciaországban a társadalom és állam büntársak. Egyiknek bukása a másikat is feltétlenül a mélységbe dönti.

A szédelőgők közvetve vagy közvetlenül az államhatalom vezetői is voltak. (Wilson Baihaut.)

A korrupció az államhatalom semleges jóakarata, vagy nyílt támogatásának védelme alatt terjeszkedett. Az anarchia felidézésében az állam fele részben volt a társadalommal. Bűnrészessége annyira átment a köztudatba, hogy az anarchikus törekvések ellen hozott rendkívül szigorú kivételes törvények közül csak négy szótöbbséggel sikerült annak idején kitörölni az állami hatalom volt kezelői visszaéléseinek megtorlására irányuló javaslatokat. Ez a négy szótöbbség ideig-óráig megmentette az államot. Ideig-óráig, mert a régi állam és kormányformák esküdt ellenségei azoknak tekintélyét, becsületét úgy be nem szennyezték, sárba nem tiporták, halálos gyűlöletből alapjaiban meg nem rendítették és élet-gyökereit úgy el nem metsztették, mint az államhatalom által támogatott francia társadalmi korrupció, a szabad köztársasági kormányformának.

Ha a francia köztársasági államforma ezt a halálos csapást is kiépüli, akkor nincs lehetetlenség!

Nálunk Magyarországon is ott üti föl leginkább fejét a szocializmus, hol a nép kezéből ki van törve a kenyér botja, hol a latifundiumok és hitbizományok birtokosai s bérlői a munkásosztályt a létminimumra, vagy azon is alóira szorították; ahol a nagytöke s a munkások érintkezvén, az első a verseny terheit úgy akarnák elviselni, nyereségeiket úgy fokozni, hogy kizsákmányolják a munkásokat; azokban a részekben, hol a közélet terén a korrupció, stréberség, a vallástalan és erkölcs-telen rideg önzés érvényesül. Mindezekhez majd hozzájárul a nemzetiségi s felekezeti gyűlölség szövetkezése a szocialisztikus izgatással. Hogy ezt a belső forradalmat miként fogja ki-bírni ez a szegény ország: arra adjanak feleletet azok, kik e bajokat előidézték.

Veritas.

Egy affér.

Polónyi Géza országgyűlési képviselő, a liberális-konzervatív, filo-antiszemita politika ezer változatban szereplő híve a képviselőházban *jezsuitának* nevezte Kiss Albert debreceni ref. lelkészt, országgyűlési képviselőt, ki a Justh-féle függetlenségi párt tagja. Jezsuitának nevezte, mert pap, sőt Polónyi szerint püspök-

aspiráns létére a felekezetenélküliséget megengedhetőknek tartja.

Polónyinak, midőn a képviselőház f. hó 27. ülésén ezt az inzultust Kiss Albert visszatartotta, egyedüli védekezése az volt, noha a sértett arra is rácsófolta, hogy a folyosón mondta azt.

Nem tudom, a katolicizmus buzgó védőjeként szereplő Polónyi mit tart a pápa leghívebb katonáiról, a jezsuitákról, de annyi bizonyos, hogy Kiss Albert parlamenti egyénisége s működése messze fölötte áll a Polónyi Gézáénak.

Kiss Albert, mint a közoktatásügyi tanács tagja, egyik legmunkásabb tagja a parlamentnek; mint a debreceni ref. egyház papja pedig még polit. ellenfeleit is őszinte hálaára kötelező értékes tevékenységet fejt ki egyháza és a főiskola ügyeinek intézésében s köz- és magánjelleme a következetesség és tisztaság.

Hogy mint protestáns pap, nyugodt lélekkel lehet a felekezetenélküliség megengedése mellett is, ezt csak az nem tudja, aki a protestantizmus szellemét nem ismeri s ilyen, úgy látszik, Polónyi. A protestantizmus a lelkiismereti szabadság eszméjén alapszik, tehát lényege szerint ellentétben áll a felekezeti kényszerrel. Öttingen, a dorpat egyetem hírneves tanára, legalább is van olyan illetékes e kérdésben ítéletet mondani s a protestantizmus érdekeit képviselni, mint Polónyi úr, s szerinte a felekezeti kényszer holt „Massenchristenthumot” szül.

Szépen és igazán mondta a Ház liberális részének zajos helyeslése között Kiss Albert Polónyi csúnya rágalma:

„Ami azt illeti, hogy én, mint egyik protestáns felekezetenek lelkésze, ha a felekezetenélküliség mellett foglalnék vagy foglalok állást, azáltal adnám bizonyítékát annak, hogy a legnagyobb jezsuita vagyok, ezt a kijelentést kötelességem a maga értékére leszállítani. Könnyű volna nekem erre csak azt válaszolnom, hogy én itt nem pap, hanem képviselő vagyok, (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon), hanem ezen általános frázis alá bújni nem akarok; én pap vagyok és mint képviselő ezt a jelleget se itt, se másutt soha, semmi körülmények között meg nem tagadtam, megtagadni nem fogom. Azonban úgy itt, mint a szószéken és a társadalmi életben mindig a vizsgálódás és lelki ismeret azon szabadságának voltam híve, hirdetője és munkása, melyet itt beszédem végén kijelentettem. (Élénk helyeslés és tetszés a szélső baloldalon.)

Három évszázad küzdelme tesz amellet tanubizonyosságot, hogy azon szegény lelkészársaim, kik a vizsgálódás és lelkiismeret szabadságáért a multban és velem a közelebb mult években küzdöttek, sohasem nézték egyéni hasznukat, sohasem tekintették, hogy azon egyház javára, azon küzdelemből, azon alkotmányos harcából jön-e anyagi jutalom, jön-e az ennél is becsesebb hálaelismerés. (Élénk helyeslés és tetszés. Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.) Küzdöttek nyíltan, önzetlenül és meg vagyok győződve, hogy míg Magyarországon az evangélium szerint reformált egyház fennáll — pedig az fenn fog állni — addig annak anyagilag szegényen díjazott papjai küzdeni fognak úgy a szószéken, mint a társadalmi élet terén és ha ideküldi őket a nép bizalma, ebben a képviselőházban is tovább folytatják a küzdelmet a vizsgálódás és lelkiismeret azon szabadságáért, a mely győzni fog, mert annak győzni kell, mint-hogy az embernek veleszületett oly joga (Zajos helyeslés, tetszés és taps a szélső baloldalon), amelyet földi hatalom el nem vehet, meg nem semmisíthet, (Hosszas zajos helyeslés, éljenzés és taps a szélsőbaloldalon), amelyet bármely néven nevezendő pártpolitikáért feláldozni vagy úgynevezett taktikából eltaktikázni nem fogok soha. (Többször megújuló zajos helyeslés, éljenzés és taps a szélső baloldalon és jobb felől. Szónokot számosan üdvözlük.)

Ez a beszéd fejezi ki a protestantizmus igaz álláspontját.

KÖZÉLET.

Palcsó István tanár emlékezete.

A régibb tanári nemzedéknek egy tiszteltre méltó alakja dőlt ki hirtelen az élők sorából Palcsó István késmárki liceumi tanár személyében. Halála, a boldogultnak sokoldalú képességei s a teljesített szolgálat különfélesége

folytán mély, mondhatni betölthetetlen ürt támasztott az intézet körében.

Palcsó István gyermek- és ifju évei ama dicső reform- és renaissance korszakba, a 30-as és 40-es évekbe nyulnak vissza, midőn az isteni gondviselés pazar kézzel támasztotta közéletünkben a lángelméket, kiknek vezérlete alatt nemzetünk 2—3 évtized alatt többet haladt, mint más időben 2—3 század alatt.

Az ezen lángszellemek által inspirált korszak légkörében nevelkedett a gyermek, ébredt öntudatra az ifju, s ezen korszak örökségként szállott át reá azon nagy idők nemes idealizmusa s őrzé meg véglegelhetőségig lelkének talizmánját, a tudomány és a munka szeretetét. Mert élete a tudomány és a munka között oszlott meg, s ha véletlenül hivatásánál fogva nem is kellett volna ex professo a tudományt foglalkoznia: méltán megillette volna őt a „litterary gentleman” diszes elnevezés, melyet az angol közvélemény tiszteli meg a tudományos társadalom kitünőségeit. Mint a régi gárda emberének, a tudományos foglalkozás neki életszükség volt. Fekölt gondolkodása, nemes idealizmusa, a görög nyelv és irodalom s általában a görög világ alapos ismerete különösen képesíték őt arra, hogy a görög nyelv tanítása, — melynek eredményes vagy eredménytelen volta annyira foglalkoztatja épen napjainkban a tanügyi köröket — a tárgy iránt érzékkel bíró tanítványoknál sikertelen ne maradjon. Tanítása nem a száraz grammatizálás utvesztőjébe tévedt el, vagy vált a reáliák tulajdonsága által színtelenné és fárasztóvá, hanem feltárta tanítványai előtt a görög világot a maga teljes színpompájában.

A tudomány által megedzett magasabb szellem varázsának igézete kötö le önkénytelenül a hallgatók figyelmét, ha a lelkesedés inspirációjával eleveníté meg (éppen ezen jellemvonásban rejlett nevelői hatásának titka) a görög szellemi vagy művészi világ egy-egy nagy alakját a tanítványok lelki szeméi előtt s ezen meglevenítés révén bevezeté őket a görög gondolatvilágba és eszmekörbe. Még azon tanítványai is, kik szorgalom- vagy tehetséghiány folytán a nyelv ismeretében elmaradtak, sajnálkoztak, hogy nélkülözik azon nyelv ismeretét, mely a szellemi és művészi kincsek ily tárházát nyitja meg előttük. A szellemes, értelmes előadási mód, a kifejezésbeli erő, az ábrázolt jellemek plasztikai kidomborítása megérteté az ifjakkal, miben rejlik a görög világnak az emberiség művelődésére nézve világtörténeti jelentősége, t. i. hogy az emberi életet költői és művészi alkotások által szellemileg áthassa és emelje, a gyakorlati és reális világot az eszmeiség színvonalára emelje.

A művészet az egész életnek ideális jelleget adott, a költészet feltárta a lélek mélyén szunnyadó gazdag érzelmevilágot; szóval a művészet volt az egész görög világnak karakterisztikus jellemvonása. — Ily szellemben kezelte a lelkes tanár tárgyát s igyekezett tanítványai-val a görög világot megértetni. Reá nézve a görög világ volt azon kimeríthetetlen bányája, melyből minden órán újabb és újabb kincseket hozott napfényre, a tudomány azon üde forrás, melyből a lelkét megifjító italt meríté.

Tanítása élvezetes volt, mert „pectus est quod disertum facit”, s a szó, mely ajkáról ömlött, utját a szíven vitte keresztül. Hivatásában boldognak érezheté magát, mert nem „invita Minerva” lépett a tudomány szolgálatába s nem ismeré a nemes törekvést elfojtó közönyt. S e nemes életre s boldog családapára mint villám a fehértlen égből sujtott le váratlanul a sors keze. Ezért volt halálának tragikuma oly megrendítő s oly kínos fájdalmat keltő.

Április 21-én, látszólag teljes jó egészségben, — mert beteg egész életében ugyszólván sohasem volt, legfeljebb néha gyengélkedett — a liceumi pártfogósági közgyűlésre ment. Ott egy kérdésben két ízben felszólt; látszott, hogy a szőnyegen forgó tárgy alterálja. A gyűlésről d. u. egy óra tájban már betegen hazament, s négy óraker halva volt. Hirtelen szív szélhűdés érte. S így ugyszólván működése színhelyén érte az erős fizikummal megáldott férfit a halál, elesett a harcmezőn. A 48—49-es vitéz honvéd-tüzért száz csatán — ezer veszély közt — megkímélte a halál; a véleményszabadság bátor harcosa és a térfias meggyőződés szilárd jellemű mintaképe és tiszteletet gerjesztő

alakja hirtelen ledőlt, mint a tölgy, melyen állám fut keresztül.

Bár hivatalos működésében a kartársak és tanítványok őszinte tisztelete és szeretete s családi életében példás boldogság környezte: e megrendítő csapás mégis azon hitet kelté bennünk, hogy az élet tragédia azoknak, kiknek a végzet érző szívet adott. Ime ez az Ember tragédiája.

Minden erejét és idejét kizárólag hivatásának, az iskolának és a tudománynak szentelte; ő volt a liceum nagybecsű, több mint 40,000 kötetet számláló könyvtárának őre, a tápintézet gondnoka, az iskola krónikása, kihez minden az iskola jelenét és múltját illető kérdésekben fordulhattunk, ki az iskolának több mint 300 éves múltját feltáró monografiának megírása által nevét liceumunk történetében megörökítette. E nagybecsű mű nemcsak monografia, hanem egyúttal forrásszerű adalék a hazai protokoztatás történetéhez, a reformáció óta.

Április 24-én kísértük örök nyugvó helyére az egész városi közönség s a vidékről besereglett nagyszámu tisztelői megható részvéte mellett. A lőcei reáliskola, az iglói főgimnázium, a podolini gimnázium és az eperjesi kollégium elküldék képviselőiket. A templomban Linberger István lelkész, Zvarinyi Sándor lic. igazgató méltatták az elhunyt érdemeit; a sirnál Schwartner Róbert városi tisztviselő, a késmárki 48-49 ki honvédek, Grósz Ernő tanár a kartársak és Szeőke Dezső VIII. oszt. tan. a tanulóifjúság nevében búcsúztak el a drága halott hamvaitól.

Különböző élettörténetéből álljon itt e néhány vázlatos adat: Palesó István született Késmárkon 1826. A gimn. osztályok és a theologiai tanfolyam bevégezte után 1848-ig nevelő volt. Midőn a haza veszélyben volt beállott honvéd tüzernek s végig küzdé a szabadságharcot. A harc elnémulta után ismét nevelőnek ment a Mocsáry családhoz Heves megyében. Aztán a jeni egyetemnél allgatta a philosophiai és philologiai tudományokat s itt kapta a meghívást a

késmárki liceumhoz 1853-ben s ez intézetnél működött élete végeig mint a görög nyelv és irodalom tanára!

Áldás legyen emlékezetén!

Votisky Károly.

EGYHÁZI ÉLET.

A tiszáninneri ev. ref. egyházkerület tavaszi gyűlésének főbb tárgyai.

A zsinati törvények kihirdetése óta immár egy esztendő folyt le s az alatt az idő alatt is megpróbáltattak a törvényeknek egyes pontjai, anélkül azonban, hogy ez elég ok volna arra, hogy már most beszéljünk az új törvény jórahalóságáról vagy rossz voltáról. Annyit már most is megállapíthatunk, hogy a gyorsaság bizonyos ügyekben szemmel látható. S ez a gyorsaság még észrevehetőbb lesz, ha beletörődnek az intézők az új paragrafusokba, amelyek között még ez idő szerint van itt is, ott is tétovázás, ingadozás. Hogy aztán ez a gyorsalkodás hasznos-e, vagy káros, — azt az idő fogja megmutatni, — de hát legalább ebben a tekintetben haladunk az idővel!

A tiszáninneri ev. ref. egyházkerület május 7-én kezdte tavaszi közgyűlését, amelynek első tárgya a püspöki évi jelentés lesz, amelyben bizonyára utalás fog történni a zsinati törvények életbeléptetése óta lefolyt esztendőben tapasztalt tényeknek, jelenségeknek az új törvényekhez való ráfogásra. Hiszen a kerület gondos vezetőjének figyelme kiterjed mindarra, ami csak történik s ha van dicsérni való, nem fukarkodik a dicséretben, — de nem hallgatja el megrovását sem, ha a tapasztalatok erre kényszerítik. Jelentésének tárgyalása, az abban esetleg előforduló indítványok bizonyára felhívják az érdeklődést, különösen, mint említők, az egy esztendő alatt, az új törvényekre vonatkozólag tapasztalt tényeket illetően.

Fontosak az egyházkerület pénzügyi viszonyairól szóló jelentések, amelyeket a kerületi pénzügyi választmány terjeszt be, miután megtartotta az évi számadásokat. Jelentékeny összegek vannak a kerületnél, amelyekre vonatkozólag teljes bátorságban lehetünk, mert kockázatos műveletekbe nem mennek be a vezetők, a kölcsönöket pedig mindig csak a legnagyobb körültekintéssel szokták megszállítani.

Nagy jelentőségűek a sárospataki főiskola anyagi állapotáról szóló igazgató-tanácsi felterjesztések, amelyek kapcsán nem egyszer szokott a gyűlésen élénk vita kifejlődni, ha például az iskola költségvetése olyan, hogy a deficit fenyegeti, ha arról van szó, hogy a fokozatos fejlődés mit kíván s miért nem lehet teljesíteni.

A kerületi főlcánynevelde jelentése is közérdekű tárgy, amely bizonyára ezuttal is kellő figyelemben fog részesülni, miután a tapasztalatok szerint a fejlődés oly nagymérvű, hogy az V. s VI. osztályok felállítása is mindinkább sürögőssé válik.

Ezek azonban mind olyan tárgyak, melyek rendszeresen előjönnek a tavaszi gyűlésen. Lássunk most olyanokat is, melyek újak lesznek.

Első helyen említendő ezek közt mindenestre az V. theol. tanszék szervezése, a melyre a kaposi kerületi gyűlés már felhívta a főiskola theol. karát, hogy az igazgató-tanács útján adjon a tavaszi gyűlésre határozott véleményt, hogy mely tárgyak csoportosíthatnának az új tanszék köré. Az igaz, hogy a januári igazgató-tanácsülésről szóló jegyzőkönyvben nincs benne a theol. kar véleménye, de azért szeretjük hinni, hogy e dolog nem fog késedelmet szenvedni, miután az igazgató-tanács közvetlen a ker. gyűlés előtt is tart nem egyszer ülést, s most is megteheti, ha a theol. kar s közizkolászkék elkészíti véleményét. És ilyen módon remélhető volna, hogy már az új iskolai évben az V. theol. tanszék beállítva, arra az erő megválasztva leendő, miután a supplikáció megváltási összege tudunkkal csaknem mindenütt befolyt.

ból, egy a jelen század 30-as éveiből. Kérem foglaljanak helyet, fiammal hamarabb elvégzem a dolgot.

Ezzel fogta a könyvet s kiment vele.

A két férfi a könyvszekrényhez vonult.

— Uram, — sottogá Albert, — én mégis félek, hogy nem ég meg ez a könyv.

— Pszt! — jól megjegyezte ön, honnan vette ki?

— Megjegyeztem, itt van a hézag.

— Figyelje meg, oda teszi-e vissza?

— Nos aztán?

— Ha lángban lesz a ház, a mentők közé keveredünk, könnyen bejutunk ide s kivesszük.

— Az veszedelmes lesz, a ház nagyon korhadt, a szekrény bizonyosan be lesz zárva. Mig azt fölfeszítjük, nyakunkba szakadhat a tető.

— Félt ön? — Nézze ezt a rozzant szekrényt, ennek csak egy fejszecsapás kell. Tűzvész alkalmával lehet rombolni. Az iratok s könyvek megmentése elég ügy lesz. Én a könyvvel elsietek, ön egy ideig még folytatja a mentés játékát, aztán utánam siet. Tehát ma éjjel 12-kor.

A lelkész Kálmán szobájában jegyezte ki az adatokat. Minden szót hallottak.

Nemsokára belépett hozzájuk a lelkész s átadta a jegyzéket. A protokolumot pedig szemük láttára tette vissza a szekrénybe.

A két idegen eltávozott. A lelkész pedig egy negyed óra mulva Gyulát kereste föl, ki a tanító házában tartózkodott, szemben a parókiával.

Jakab az utca tulsó felén volt elrejtőzve egy paraszt házban. Hozzá is átment a lelkész, mert sem Gyula, sem Jakab nem tartották tanácsosnak nappal kilépni az utcára.

A nappalt arra használta fel a lelkész, hogy a féltetebb tárgyakat, könyveket, iratokat, az egyházi ládát a pénzrel és iratokkal a pincébe szállítsa, melynek bejárata az épületben belül volt alkalmazva s vas csapóajtóval ellátva. Az írószoba nagy szekrényében csak olyan könyvek maradtak, melyeket ujjakkal lehetett pótolni.

A féltett anyakönyv már nem volt ott.

Az épület egyéb butorzatát s jelentéktelenebb tárgyait a lángok martalékaul szánták; Mártonfy Kálmánban bizhatott, hogy bő kárpótlást juttat nekik.

A lelkész benyitott a mellékszobába s rögtön visszatért.

— Alusznak mind, csak nóm van fönn.

— Bizhatunk nevében?

— Legyen nyugodt uram.

— Kérem tegye el a pénzt.

A lelkész az egyházi ládába tette bele a pénzt. Kálmán megnézte a ládát.

— Vasból van ez a láda?

— Nem, csak meg van vasalva.

— Akkor kérem e ládát még ma este a pincébe szállítani, mert az épület alkalmasint le fog égni s akkor nem lehet megmenteni semmit.

— Le fog égni? kérdé bámulva a lelkész.

Mártonfy mosolygott.

— Hisz azért gondoskodtam előre fölépítettéről, mert pár nap mulva romhalom lesz.

— Iszonyu dolgokat beszél ön.

— Még iszonyubbakat fog ön megérni. De semmitől se féljen. Az isten velünk lesz. Most engedje meg, hogy társaimat beszéltsam. Megvizsgáljuk az épületet.

Kálmán két férfit hívott be, Gyula és Jakab voltak.

Most bejárták az épület belsejét.

— A szobákat nem használhatom. Mondá kedvetlenül Kálmán, midőn a legutolsó szobába jutottak.

Gyula szétnézett. Egy ajtóra mutatott.

— Hova nyílik ez?

— Egy kamrába, éléskamra volna, de most üres.

— Van-e ablaka?

— Van. Egykor cselédszoba volt.

— Nézzük meg.

Bementek, ott ismét egy ajtót láttak.

— Hát ez hova nyílik?

— Az a fűskamra volna, de az is üres. Valaha konyha lehetett. De úgy látszik, hogy elődömnnek kissé távol esett, előbbre tette a konyhát.

— Nincs e két kamrának a tornácra ajtaja?

— De igen, mind a kettő a folyosóra nyílik.

— Hisz ez pompás, Kálmán! E két kamrát rögtön átalakíthatjuk. Négyen vagyunk hozzá, azonkívül a tisztelendő asszonyság is segíthet.

— Mivé akarják önök átalakítani? kérdé a lelkész.

(Értesülésünk szerint ez összegek csak 1896. január 1-től fognak folyósítani s ennél fogva az V. theol. tanszék betöltése a legnagyobb valószínűség szerint halasztást szenved. Szerk.) Amint az egyházmegyei tudósítások szólnak, beszédtek: F.-Borsodban, Abaujban, F. Zemplénben. Gömör és A.-Zemplén bizonyára beszédtek, mert megállapították jó előre az egyes egyházak által fizetendő díjakat. A többi egyházmegye is beszédik bizonyára még ebben az esztendőben. A választás tehát elrendelhető s hogy az egyházak válaszsának, azt hiszszük az igazság követelménye lesz.

Nem kisebb fontossága az a tárgy sem, melyre a sárospataki főiskola tanári karának már ismerjük a véleményét, t. i. a jogakadémia államszervezése. A ker. főgondnoka tette A.-Borsodban az indítványt, hogy a ker. gyűlésen mint fog vélekedni a főiskola véleménye felől, nem tudhatjuk, de mindenesetre érdeklődéssel várjuk e kérdés tárgyalását.

Kellő figyelemmel hallgatja majd a gyűlés azt is, hogy ugyancsak a sárospataki tanári kar minő véleményt ad a gömőri egyházmegye által a múlt évben tett indítványra, amely szerint a ref. joghallgatók, mint jótéteményesek, bizonyos theol. tárgyak hallgatására köteleztesse. Hogy az indítványozó egyházmegye nem fogja hagyni indítványának nem kedvező elintézését, valószínűnek tartjuk, hiszen valóságos érdeklődés van szó, amelynél éppen ez idő szerint minden megteendő, hogy minél szebb siker biztosítható (E kérdés most a jogi kar véleményezése alá kerül. A szép célu indítvány megvalósításának nézetünk szerint főakadályát a joghallgató ifjúság kötelező rendes és speciál tárgyakkal való túlhalmozottsága képezi. Szerk.)

Közérdeklődéssel várhatjuk az egyházak osztályozását, a lelkészek minősítési táblázatának bemutatását. Ez utóbbi fontos azért, mert a zsinati törvények 184. §-ára vonatkozólag más egyházkerületekben már van határozat s az eltérő. Ugyanis a dunamelléken a jelzett § második kikezdését szó szerint alkalmazták, —

tiszántul pedig kimondták, hogy annak a kikezdésnek az alkalmazása csak az 1894-ben első vizgát tettekre vonatkozik, az utóbb vizsgálatokra nézve pedig áll az, hogy a szolgálati év az első vizgától számítatik. Kerületünben is a tiszántuli határozatoknak kell érvényesülni, miután az 1888-iki gyűlés határozata szerint a szolgálati év az első vizgától számítatik s ezt a határozatot a ker. gyűlés nem oldotta fel, — a törvénynek pedig nincs visszaható ereje.

Az árvaügy rendezésére vonatkozólag egy bizottság fog jelentést tenni s ezt is érdeklődéssel várjuk, mert a zsinati törvények e tekintetben még nincsenek keresztülvive, hátha alkalmas szabályok által tovább mehetnénk!

A sárospataki tanári nyugdíjintézet feloszlásáról is lesz jelentés, — ugyancsak beterveztendők a kerületben levő gimnáziumok fegyelmi s rendtartási szabályai is. A sárospataki iskola, mint az igazgató-tanács üléséről szóló jegyzőkönyv bizonyítja, csak öszre terjeszti be, — de ez nem áll utjába, hogy a miskolci és rimaszombati gimnáziumok betervezték s esetleg egy bizottság küldessék ki, hogy a három iskola részére közös rendszabály állapíttassék meg, a mire nagy szükség van, miután sok tekintetben egészen más-más szokások törvények uralkodnak itt is, ott is s nem lehetetlen, hogy az új rendszabályokba ezek is bejutottak.

Ezek volnának azok a főbb tárgyak, melyek a tiszáninneni ev. ref. egyházkerület ez évi tavaszi rendes közgyűlésén a figyelmet előre is felhívják. Hogy e gyűlés miként foly le, annak idején részletes tudósítással számolunk be olvasóinknak.

a.

IRODALOM, MŰVÉSZET

Dr. Masznyik Endre »Pál apostol élete és levelei« c. jeles művészek XV—XVI. füzetéppen most jelent meg s ez a mű II. részének (Pál levelei) 3. füzetét képezi. A késedelem okát a szerző a következő nyilatkozatában tárja

föl: »Tisztelt Olvasóimhoz! Először is bocsánatot kérek, hogy e füzetet így megkértem. Több mint egy hónapig betegeskedtem, aztán meg — hogy a nyomda lazukálásáról ne is szóljak — a theol. akadémiai igazgatósággal új és nagy teher szakadt rám. Hiszem azonban, hogy a következő füzetek — ha a jó Isten egészséget ad — pontosan jelennek meg. De — arra is nagyon kérem igen t. olvasóimat, hogy a levelek és térkép árát is, ha lehet, kegyeskedjenek minél előbb beküldeni, hogy e nagy mű kiadási költségeit pontosan fedezhessem. Mert bizony úgy vagyok: a mi bejött, az mind — el is ment. A munkás örül, ha sajátjából nem kell hozzáadni. Most e füzet költségei várnak fedezetre. Akik tehetik, ne sajnálják hát filléreiket áldozatul hozni szegény magyar protestáns theologiai irodalmunk oltárára. A térkép is a költséghiány miatt késik. Szépen óhajtanám kiállíttatni, hanem a jelentkezések késése miatt nem igen tudom: mit merjek s mit ne? Am azért már munkában van. A következő füzet, melyben a *korinthusiakhoz írott első levél* tárgyalását kezdem meg, július hóban jelenik meg. — Mint már régebben említettük, a bővebb ismertetést akkorra tartottuk fön, mikor a nagyszabású mű be lesz fejezve, de addig is a legmelegebben ajánljuk. — Előfizetési feltételek: Egy egy 6 éves füzet 60 kr. Három füzet 1 ft 80 kr. Hat füzet 3 ft 60 kr. Térkép 20 kr. Dísztabla a levelekhez 80 kr.

A jezsuiták a tudomány és irodalom terén. A jezsuiták szereplését a tudomány és irodalom terén egész kiterjedésében eddigelé csak kevesen sejtették, nem hogy méltányolták volna. És pedig alig lehet többé tagadni, hogy a jezsuitizmus az egész protestáns és modern szellemi élet körülhálózását tüzte ki maga elé. A mit a kat. centrum-párt előterjesztései folytán agyonjavított-rontott fel-forgatási-javaslat a világi hatalom karja által akar elérni, azt a jezsuita tudomány irányzatos tákolmányai utján évtizedek óta igyekeznek elérni: a protestáns világnézet megbuktatását és megsemmisítését. Úgyesen rajzolja ezeket a

— Az elsőbe átteszszük az ön írószobájának butorzatát, a másikat nagybátyám számára rendezzük be, mert ő e perctől fogva itt fog tartózkodni az ügy befejezéséig. Rög-tön hozzáfogtak s egy óra alatt az egyik kamra író-, a másik hálószobává lett átalakítva.

— Most még csak egy nagy szekrényre van szükségünk, mondá Kálmán.

Találtak egyet. Fele fiókokra volt felosztva, a másik felében fogas volt. A férfiak a szekrény hátulsó deszkáit kiszécskészték s egy zöld függőnyt alkalmaztak oda. Azután a szekrényt odaállították az ajtó elé, mely a másik kamrába nyílt. Ugy volt elcsinálva az egész, hogy a másik szobában Kálmán befelé kinyithatta az ajtót s benyulhatott a szekrénybe, sőt a szekrény egyik oldalán át be is mehetett az írószobába. A szekrényre egy olyan zárat alkalmaztak, amely kívül belül nyitható volt, az egyik kulcsát a lelkésznek adták át, a másikat Kálmán tartotta meg.

Most a szekrény fiókos részébe berakták az egyházi könyveket s ezek között a végzetes anyakönyvet is.

Kálmán ott maradt titkos szobájában. Jakab és Gyula pedig kívül rejtőztek el a parókia két végén.

Két eset volt lehető, vagy ellophatja Viktor az anyakönyvet, vagy felgyújtja a házat. Azért kellett az anyakönyvet kétféleképp, kívül belül őrizni.

Elaludni nem volt szabad egyiknek sem, pedig virrasztani egyedül, egy helyben mozdulatlanul a legnehezebb feladatok egyike.

Híven kitartottak mind a hárman, Kálmán benn, Gyula és Jakab kívül.

Az első éjjel nem történt semmi.

Tehát Viktor még nem érkezett meg.

Amint hajnalodni kezdett, kiki szállására sietett, már ekkor lehetett aludni.

Lefeküdtek, hogy erőt gyűjtsenek a következő éji virrasztásra.

A nemezis.

Másnap délelőtt két idegen jelentkezett a lelkésznél, előkelő uraknak látszottak mind a ketten. Az idősb egy szót sem szólt, az ifjabb volt a szószóló.

— Én Várhegyi Imre vagyok, kezdé az ifjabb. Mint magánzóznak kedvelt foglalkozásom az archeologia és történelem, különösen a családok történetét nyomozom. Ez a barátom a francia akadémia tagja s hasonló célból utazik. Most éppen a Cselényi grófi család okmánytárával foglalkozunk s miután annak több darabja a francia akadémia levéltárában van, összehasonlításokat teszünk. De a geneológia helyes összehasonlítása tekintetéből szükségünk van néhány anyakönyvi kivonatra. Ugy tudom, hogy itt a Cselényi egyházban is találunk néhányat, azért bátorokodunk Tisztelendőségdet fölkeresni, lenne szives nekünk az anyakönyvet előmutatni. Az esketések könyvét kérem.

— Szivesen uraim! felelé a lelkész s arcának egy vonása sem árulta el, mily szorongó szívvel nyitja föl a könyv-szekrényt.

A könnyűszekrény két szárnya kitérve maradt. Az egyik fiókos részben a berakott könyvek, a másikban a felakasztott hosszú papi öltöny teljesen elődte a szekrény titkát. Hátul az ajtót Mártonfy Kálmán nesztelenül fölnyitotta s figyelt.

— Legyenek szivesek kijelölni a szükséges helyeket — mondá a lelkész — megkímélem önöket a fáradságtól ez elfakult rosz írást kibetűzni, én már jártas vagyok benne. Az ajánlatot nem lehetett visszautasítani.

— Igen köszönöm. Engedje meg, hogy egy kissé átlapozhassam.

Az idegen átvette a könyvet, a lelkész figyelmesen nézte minden mozdulatát, de látszólag igen közönyösen állt előtte.

Várhegyi vagy inkább Martinkó Albert forgatta a lapokat, itt ott megállt egy kissé, mintha vizsgálódnék, aztán tovább lapozott az újabb évszámok felé. Most 1849-ik évszámmal volt.

— Uram, — jegyzé meg a lelkész, — arra már nem talál ön semmit; a negyvenes években már nem eskettünk senkit e családból.

De Martinkó Albert már megtalálta a tábornok nevét. Tehát ez azon könyv. Csak ennyit akartak megtudni.

— Igaza van önnek, az írás igen rosz. Kérem legyen szives a meglévő adatokat kijegyezni.

— Szivesen, mindössze három esketés a múlt század-

törekvéseket Nippold jénai theol. tanár, a ki-
tűnő egyháztörténeti író legközelebb megjelent
rendkívül figyelemreméltó és épen most kor-
szerű iratában: »A jelenkori jezsuita írók
Németországban« (Die jesuitischen Schriftstel-
ler der Gegenwart in Deutschland. Leipzig Fr.
Jansa, 1 Mk). 90 jezsuita írókat mutat itt be,
az egyes tudományterületek szerint sorakoztatva,
s elmulunk Loyola tanítványainak a tudomá-
nyosság minden ágában való üzemkedése
fölött.

A philosophia történetében tudvalevőleg
az ókori bölcsészet megszűnése és az új böl-
csészet föltünése közti idő homályos hézagot
képez. A középkori philosophia történetéről bi-
zony alig lehet szó, hisz ez lényegében véve
theologia volt. Csakis a protestantizmus életre
kelésével és az általa adott szabadsággal fej-
lődhetek ki a bölcsészet újabb virágzásának
életfeltételei, és a németek büszkéi lehetnek
nagy bölcsészeikre. A jezsuiták persze más-
ként ítélnék. Valódi jezsuita stílusban azt hir-
detik: »Az újabb bölcsészettől némi életet (!)
nem lehet semmiesetre elvitatni. De ez az élet,
mely a hullában fejlődik ki, ha a szétbomlási
folyamat megindul és a magasabb organizmus
alacsonyabb organizmusok zsákmánya lesz.
Ez a felbomlás és rothadás folyamata.« A gyü-
lölet éleslátásával kutatják ki és rántják le
kajánul a jezsuiták az újabb bölcsészet rend-
szereinek minden gyöngeségét.

A mai természettudomány is irtozat tárgya,
a jezsuiták előtt. Itt hasonlóképpen ujjongva
értékesítik a modern természetvizsgálók min-
den olyan nyilatkozatát, amely valósággal vagy
látszólag sebezhető oldalakat mutat.

Termékeny mezőt képez a jezsuita törek-
vések számára a jogtudomány. Hiszen már
Döllinger is utalt arra, »hogy épen a jogi kép-
zés és gondolkodásmód, mely nem a német,
hanem római jogi eszmék uralma alatt áll, a
keresztény vallásnak ultramontán pápistás szel-
lemben való felfogását nagyon elősegíti, és
ugyancsak ő kinyilatkoztatta: »igazi ultramontán
theologussal életemben sohasem találkoztam,
de ultramontán nézetű jogászra nemcsak
egyre találom.« Kopp bibornok jogi tanács-
adója, Dr. Porsch centrum-párti képviselő Bo-
roszlóban, az ő »katolikus jogászegyletével«
a fennálló jog »rekatolizálásán« munkálkodik.
Ebben a »rekatolizált«, a jezsuitáktól is buz-
gón ápolott jogban az inquisitív természetesen
teljesen jogosult, miként Hohoff káplán minden
hímezés nélkül bevallotta, »hogy a háresis
behurcolása és elterjesztése egy kath. ország-
ban nemcsak Isten ellen, hanem a ker. nép s
közvetve a ker. állam ellen való vétek, s ezért
nem kevésbé büntetésre méltó, mint a gyil-
kosság, rablás, felségsértés, árulás lázító tanok
vagy erkölcstelen képek terjesztése büntetésre
méltó; bizonyos körülmények közt amaz előbbi
ép úgy, mint ez utóbbiak, halált érdemlő
bűn lehet.«

A paedagogia terén Pachtler jezsuitának
sikerült mint a Kehrbach-féle Monumenta Paeda-
gogica dolgozó társának a jezsuiták iskola sza-
bályait idealizálva és in usum Delphini óvato-
san kiválogatva kiadni. E mellett azzal a
valódi jezsuita fogással él, hogy mindazon be-
csületes tudományos munkát, amelyek a je-
zsuita iskolák áldatlan állapotait történelmileg
és forrászerűen tárgyalják, egyszerűen agyon-
hallgatja.

A jezsuita mesterkedések tulajdonképeni
mezeje azonban a történetírás. A sokat emle-
gett Janssen szintén a belga jezsuitákhoz járt
iskolába. Az újabb történelem valamennyi
hősi alakját, mint Orániai Vilmost, Erzsébet
angol királynőt, Gusztáv Adolfot, a nagy vá-
lasztó fejedelmet tervszerűleg sárba rántják.
Ezért egy-egy személyiség igazi történeti jelen-
tőségét, ama szidalmak tokozatáról lehet meg-
ismerni, amely a jezsuita szellemet uraló saj-
tóból rájuk özönlik. A jezsuita módszer XIII.
Leo teljes tetszését kiérdemelte, ki nyomaté-
kosan kinyilvánította, hogy »az a harc, melyet
a német jezsuiták annyi buzgalommal foly-
tatnak, szükséges, mivel a protestantizmus Né-
metországból a tévedésnek és a legszomorubb
előítéleteknek várát csinálta.«

Az egyháztörténelemben a jezsuiták az
eretnek irodalmat lehetőleg kizárják és jó
irányzatú művek által helyettesítik. A jezsuiták
által jutott a római theológiában a középkori
scholastika ismét egyeduralomra, és »ismét
a jeles kat. traditiora« mennek vissza. A ro-

mán Gury jezsuitával most a »német« Lehmkühl
jezsuita versenyez morál-theológiájában sikam-
lóság tekintetében. A kat. építő irányú iroda-
lomban a jezsuiták mindinkább »igazi modern
fétisizmust« ápolnak.

Mindenek előtt a szépirodalom és az iro-
dalomtörténet figyelemközpontja. A »kat. költői
iskola« tragikomikus jelenségén kívül minde-
nek előtt a jezsuita Baumgartnernek Goethéről
és Lessingről kiadott iratai jönnek itt tekin-
tetbe. Egyik irodalomtörténetirőt a másik ellen
játszák ki, hogy a weimari »titkos tanácsot«
és a Náthán költőjét megsemmisítsék. Baum-
gartner azonban mind e törekvés mellett is,
melyet nagyköltők kisebbitésére fordít, egy oly
vándorhoz hasonlít, ki »a glecserek lábánál a
havas összes pompája előtt áll, de a világon
semmi számára nincs szeme, csak a glecsér
által kidobott kőhalmok és törmelékek számára.«

Természetesen a jezsuiták a »szociális kér-
désnek is nagy ügyekezettel fekszenek neki s
XIII. Leónak ez iránt való nyilatkozatai alap-
jában véve jezsuita fogalmazás után vannak ki-
dolgozva. Mindennek dacára nyilvánvaló, hogy
épen a jezsuiták a szociáldemokratia tanítói,
a miként, hogy a szociáldemokratia taktikája
és cselekedetei feltűnően jezsuita mintaképekre
emlékeztetnek. »Ma a szociáldemokrata sajtó
szidalmazási szótárának kezelői első sorban a
káplán-lapok hasábjából táplálkoznak. Ez már
a Luther-jubileum évében is drasztikusan kivi-
láglott. De a Gusztáv Adolf-jubileum évében
egész komolyan ki lehetett volna tűzni pályá-
kérdésül, hogy vajjon a Vorwärts (a szociálisták
lapja) mülja-e felül a Germaniát (a kat. cent-
rum főlapját), vagy a Germania a Vorwärts-et,
az evangéliumi hit megmentője és vértanuja
elleni határtalan gyűlöletben?«

A jezsuiták e mozgékonyaságának nem sza-
bad minket félrevezetni, hogy most már mi is
feláldozzuk a történeti igazságot, a komoly nyo-
mozást, az egyszerű tényállást a párt-fanatizmus
bálványának. De tegyen minket éberekké és
óvatosakká a jezsuita gyártmányok iránt, mely-
eket előszeretettel szoktak protestánsok közt
terjeszteni, s ők bizony elég gyakran gyanu-
lanul be is fogadják azokat. Némi kis figyelem
mellett a jezsuita gyártmányokat és jezsuita
stílust nem oly nehéz felismerni.

Korr.

»A hallgatóság akaratnyilvánítás-
ról.« Irta dr. Bozóky Alajos. Dr. Schwarcz
Gusztáv felszólalásával. Ily című magánjogi
szakértekezés jelent meg a Magyar Jogászegylet
kiadásában, a Franklin társulat ízléses kiállítá-
sában. A 70 oldalra terjedő füzet ára 50 kr.

UJDONSÁGOK.

Egy alispán ünnepeltetése. Zemplén
vármegye közönsége — mint tudósítónk írja —
érdekes ünnepélyre készül. A megye intelligen-
ciája ugyanis elhatározta, hogy június 2-án
nagy ünnepségek között fogja megülni Matolai
Etele megyei alispán hivatalos működésének
huszadik évfordulóját. A jubiláris ünnepség
iránt meggyeszte nagy az érdeklődés, mert az
alispán husz év óta tartó alispánságának ideje
alatt az egész megye osztatlan rokonszenvét
megnyerte s úgy az intelligencia, valamint a
közép is méltán becsüli a buzgó első megyei
hivatalnokot.

Gróf Zichy Jenő elutazása. Gróf Zichy
Jenő expedíciója apr. 30. reggel 7 $\frac{1}{4}$ órakor
a Keleti pályaudvarról csakugyan elindult Lem-
berg felé nagy kirándulására. Gróf Zichy Jenő-
vel együtt utaztak Bálint Gábor, Vosinszky Mór
és Csélingárian Jakab orosz és örmény tolmács.
Dr. Szádeczky Lajos előre elutazott, hogy meg-
látogassa Kisujszálláson élő édesanyját, és S.-
A.-Ujhelyben csatlakozott a társasághoz. A
pályaudvaron több képviselő és az elutazóknak
néhány rokona és jó barátja jelent meg a bu-
csuzásra. Kolozsvárt, mint onnan telegrafálják,
nagy közönség kísérte ki a pályaudvarra a
távozó Bálint Gábort és Szádeczky Lajos taná-
rokat. Megjegyzendő, hogy az expedíció nem
az őshazát akarja felfedezni, hanem csak a
legközelebbi hazát; ez a törekvése Bálint Gá-
bornak, aki már ötször utazta be Ázsiát. Az
expedíció első nagyobb állomása Odessza lesz.
Julius elején a társaság Tifliszben lesz (Hotel
Caucause). — A közlekedési miniszter az ország

határáig egy külön szalonkocsit bocsátott az
expedíció rendelkezésére.

Nagy koncert Sárospatakon. Vettük
a következő meghívót. »A sárospataki vegyes
énekkar a főiskolai ifjuság közreműködésével
1895. május hó 11-én Sárospatakon, a város-
háza termeiben, az épülő ev. ref. templom ja-
vára táncvigalommal összekötött hangversenyt
rendez, melyre kívül címzett urat és családját
tisztellel meghívja a rendezőség nevében:
Bálint Dezső, Hodossy Béla. Kezdeté 8 órakor.
Helyárak: ülőhely 1 frt, családjegy 2 frt, álló-
hely 50 kr. Jegyek előre válthatók Eperjesy
József könyvkereskedésében, este a pénztárnál.
Kegyes adományok köszönettel fogadtnak s
hirlapilag nyugtáztatnak. A szép és jótékony-
célú mulatságra, mely előre is nagy sikert ígér,
felhívjuk a figyelmet. Annyit előre elárulhatunk,
hogy a műsor gazdag, változatos lesz.

**A nyíregyházi jótékony célú hang-
verseny,** melynek programját már közöltük
lapunkban, fényes erkölcsi és anyagi sikerrel
folyt le a városi színházban. Már jóelőre oly
nagy volt az érdeklődés e hangverseny iránt,
hogy az összes jegyek napokkal előbb mind
elkeltek s még mindig nagy számmal jelentke-
tek vidékiek, úgy mint helybeliek, a jegyeláru-
sító helyeken. Ez a körülmény indította aztán
a rendező bizottságot arra, hogy a koncertet
másnap megismételje. Az első este, apr. 27-én,
zsúfolt ház előtt, másnap, 28-án, jól megritkult
sorokból álló, de szintén lelkes közönség előtt
játszották le a szereplők a terjedelmes tárgy-
sorozatot, amelyet általában a változatosság s
minden részletében az érdekesség jellemez. Leg-
kiemelkedőbb pontjai voltak kétségkívül: a
Lukács Ilonka k. a. által a Lukács Margitka
zongorakisérete mellett énekelt Bánfi-féle »Lili-
heringő«, melynek előadása valósággal művészi
magasra emelkedett; továbbá Kun László
úrnak, az operaház cimbalom-művészenek pom-
pás játéka; aztán végül nagy hatást keltettek
az Éltőszobrok és élőképek. Különösen ezeket, de ál-
talanban mindenik pontot nagy tetszéssel fogadta
és zajos tapsokkal jutalmazta a sokat élvező
publikum. — Az előadás utánra hirdetett tánc
csak jóval 1 óra után kezdődött és körülbelül
reggeli 1 $\frac{1}{2}$ -ig tartott. Ennek a megismétlésére,
valószínűleg a kettős est fáradalmi miatt, már
nem vállalkozott a tüzes fiatalság. A minden
sikerek főfőrdeme a nagyt. Lukács Ödön úré,
a rendezőség buzgó és fáradhatatlan elnöké,
aki nem kevésbé tisztelt és szeretett alakja a
világi, mint az egyházi társadalomnak, s aki,
mint Nyíregyháza és vidéke szellemi vezérkará-
nak egyik legtekintélyesebb tagja e társadalom-
ban, számos jótékony mozgalomnak volt már
megindítója és vezetője. Öszintén gratulálunk
mi is ez újabb sikeréhez!

Jókai Mór térítik. Mulatságos, de a
mai időkre igen jellemző esetről olvasunk a
lapokban. Jókai tudvalevőleg ev. ref. vallású.
Igen bántja ez a nagy író valamelyik buzgó
róm. katól. tisztelőjét, ki Szabó Gyula gyakor-
nok név alatt felszólítja a koszorús költőt, hogy
saját jól felfogott érdekében térjen az egyedül
üdvözítő egyház kebelébe, de haladéktalanul s
aztán antul jobban lesz csodálva. A levél Ba-
ranya-Vaszarról kelt s stílusa valami ájtatos
hecckáplánra vall. Jókai következőleg válaszolt
az ambiciózus prozelita-csinálónak: »Tisztelt
uram! Nyitott ajtón méltóztatik zöngetni. Az
én hitvallásom ugyanaz, ami a római és a görög
katolikusoké s abban ez áll: hiszek egy közön-
séges keresztényen anyaszentegyházat: (latin Cre-
dóban) »Credo in unam ecclesiam catholicam.«
A »katolikus« jelszó semmi egyebet nem jelent,
mint azt, hogy »közönséges«, amint hogy Krisz-
tus és az apostolok a keresztényen (ami így van
helyesen írva magyarul: quoniam derivatur non
a »Cruce« =kereszt, sed a »Christiana«), tehát
a keresztényen vallást, felséges és szent alapítói
minden nemzet, minden ország, minden népfaj
számára alkották meg, közönségesen. Ezért is a
protestánsok szónokai és írói mindenha tiltá-
koztak az »akatholikus« elnevezés ellen. Mi
jövendő hazánkat ugyanott keressük, ahol min-
den keresztényen: az égben, ugyanabban a
Szent-Háromság fényében, ugyanazoknak a
szenteknek boldogságában; de ha földi hazák
között kell választani, azt nem keressük sem
Rómában, sem Görögországban, hanem itthon
Magyarországon. Dicsértessék — és követtessék
— a Jézus Krisztus. Jókai Mór. — Ezt a levelet
és tanácsot különben a nagy prozelita-csinálók
is megszívlelnétek.

Szintársulat Sárospatakon. Simándi Zsigmond 30 tagból álló dráma-, népszínmű és operett-társulatával a jövő hét folyamán Selmezbányáról Sárospatakra jön át. Tavaly, mint törekvő színigazgatót ismertük meg; reméljük, hogy megerősített társulata még inkább megállja helyét s a közönség tömeges pártfogását is meg fogja nyerni.

ORSZÁGGYŰLÉS.

A képviselőház ülése. Május 1. A képviselőház szerdán május elsején ülést tartott, amelyen Terényi Lajos interpellálja a miniszterelnököt, hogy mily álláspontot foglal el a kormány Agliardi nuncius magyarországi útjával szemben?

Bánffy Dezső miniszterelnök azonnal válaszol az interpellációra s kijelenti, hogy a kormány örömmel üdvözölte Agliardit Magyarországon, mert Magyarországnak érdekében áll, hogy a külföldi hatalmak képviselői itteni gyakoribb tartózkodásaik által viszonyainkat megismerjék és egyoldalú információikat egészséges információkkal cseréljék fel.

Midőn azonban a nuncius esztergomi pohárköszöntőjét és beszédeit, szóval magatartásának hírért olvasta, meglepődött, mert ez a modor és fellépés róca azt a benyomást tette, hogy a nuncius átlépte azt a határt, amely neki, mint idegen hatalom képviselőjének belügyekben megengedtetik.

Egyházi ügyekben megilleti ugyan a pápát a kompetencia, de a végrehajtást csak a hercegprimás viheti keresztül.

Ezt a felfogást Perczel Dezső belügyminiszter is osztja és a kormány Kálnoky gróf külügyminiszter közvetítésével kifejezést is adott a szentszék előtt e nézetének, felvilágosítást kérvén és annak tudomásul vételét kívánván, hogy ezen eljárás, mint belügyeinkbe való beavatkozás tűnik fel.

A miniszterelnök választát élénk éljenzéssel vették tudomásul.

Meszlényi Gyula és Apponyi Albert grófok a magyar udvartartás kérdésében beadott interpellációra azt válaszolta ugyancsak a miniszterelnök, hogy a kormány életbeléptetendő intézkedései nem egyebek, mint az előbbi kormánytól iniciáltaknak folytatása és a királytól jóváhagyott tények.

A kormány a király intencióival szemben tovább nem mehet és a király személyes jogait respektálnunk kell.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

A képviselői reverzálisok. Az országgyűlés egyházpolitikai vitának folyamán — mint tudva van — több törvényhatóság föliratot intézett a képviselőházhoz aziránt, hogy a képviselők által megválasztásuk alkalmával a választók egy része előtt tett titkos ígéretet, az ugynevezett reverzálisok ellen törvényhozási intézkedések történjenek. A Ház mindezeket a felirátokat kiadta a kuria képviselőválasztási bíraskodását szabályozó törvényjavaslat tárgyalására kiküldött bizottságának s a törvényjavaslat holnap kezdődő újabb bizottsági tárgyalása folyamán vita tárgya lesz ennélfogva a képviselői reverzálisok kérdése is.

Az állami bevételek csökkenése. A kormány magyar félhivatalosa, a *Bud. Tud.*, harcra kél a kormány német félhivatalosával, a bécsi *Pol. Korrespondenz*-cel, mely nagy feltűnést keltett azzal a vallomással, hogy az állami bevételek, kezdve az egyenes és fogyasztási adókon, egész a magyar királyi államvasutak bevételeig, jelentékenyen csökkentek. A *Bud. Tud.* megcáfolja a *Pol. Korrespondenz* közlését. Konstatálván, hogy az adóbevétel a kedvezőtlen gazdasági év után tényleg csökkent, kijelenti, hogy az állami bevételeknek az államháztartás egyensúlyát fenyegető visszaesésről nem lehet szó. Az államvasutak deficitjének már nem a kedvezőtlen gazdasági helyzet, hanem a szokatlan időjárás az oka. A múlt év utolsó negyedének állami kiadásairól és bevételeiről szóló kimutatás már 3 hónappal ezelőtt közzététetett és ez nemcsak visszaesést nem tüntetett fel, hanem ellenkezőleg, az előző évekhez képest kedvező mérleget.

A debreceni függetlenségi párt nagyválasztmánya múlt hó 28. d. e. látogatott gyűlést tartván, a pártegység megóvása céljából egyhangulag kimondta: nem tartja szükségesnek, hogy a debreceni függetlenségi és 48-as párt közgyűlése az orsz. gyűl. pártkör kebelében történtek tárgyában határozatot hozzon. *A debreceni függetlenségi és 48-as párt tagjai a pártprogram összes elveire nézve teljes egyetértésben vannak.* — Debrecen város függetlenségi képviselője, *Thaly Kálmán*, tudvalevőleg a Justh-féle függetlenségi pártba lépett be; éppugy *Kiss Albert* debreceni ev. ref. lelkész, orsz. gyűlési képviselő is. Látszólag e képviselők eljárása és a pártkör határozata közt ellentét van, — tényleg nincs, mert a debreceni függetlenségi párt éppugy, mint az ottani függetlenségi képviselők és Justh-féle függetlenségi párt e teljes pártprogram fentartását óhajtja, ebben pedig az egyházpolitikai reformok is benne vannak, pedig ezeket az Ugron-Polónyi párt nemcsak elejtette, de üldözi is.

A magyar állam vagyona. A számvétség már elkészült a legutolsó számadási év adataival és ezekből egybeállította a magyar államkincstár vagyonmérlegét. E mérleg szerint a magyar állam 2295 millió forint teherrel szemben 2630 millió forint vagyonnal bír, így tehát tiszta vagyona 334 millió forintot tesz. Az utolsó évben igen produktív volt az államkincstár egyes ágainak gazdasága, mert ez az állam vagyonát teljes 75 millió forinttal növelte. Az állami vagyon nagyobb felét állami birtokok és ingatlanok képezik, míg a tehernek kilenc tizedrésze állami adósság. A vagyontételek között szerepel az a közel 600 millió forint értékű aranykészlet, mely a valuta rendezés céljaira van rezerválva, míg a terhek között az a 200 milliónál nagyobb összeg, melylyel az állam hitelezőinek hátralékképpen tartozik.

Változások a kultuszminiszteriumban. A király a kultuszminiszter előterjesztésére kinevezte *Leövey Sándort* valóságos miniszteri tanácsossá, *Bonez Ödön* titkárt osztálytanácsossá, *Szmerácsányi Miklóst* a művészeti ügyosztály élére osztálytanácsossá.

Zichy Nándor a királynál. *Zichy Nándor* gróf ápr. 29. kihallgatáson volt a királynál. Ezt a kihallgatást azzal az incidenssel hozzák összeköttetésbe, amely legutóbb a nyitrai választás alkalmával a gróf és a választási elnök között történt. A *Neues Wiener Abendblatt* értesülése szerint, a gróf nem maga kérte az audienciát, hanem arra fölhívást kapott.

Az új fegyverek és a magyar fegyvergyár. A delegációnak ez idei legfontosabb teendője a katonai követelések tárgyalása lesz s ezeknek körében lesz megvitandó a közös hadügyminiszter igénye 170,000 darab új ismételfegyver beszerzése iránt. Mint megbízható forrásból értesülünk, már most igen élénk tárgyalások folynak a magyar honvédelmi miniszterium és a közös hadügyminiszterium között a fölött, hogy a magyar fegyvergyár általában részesüljön-e megrendelésben s ha igen milyen mértékben. *Fejérváry Géza* báró honvédelmi miniszter a megrendelendő 170,000 darab fegyvernek alig 30 százalékát, 50,000 darabot igényeli a magyar fegyvergyár részére, s ezt annál erélyesebben óhajtja kieszközölni, mivel a magyar fegyvergyár e megrendelés nélkül üzemelt aligha fogja folytathatni, s esetleg arra a sorsra jut, mint elődje, mely még most sem készült el a likvidációval. A közös hadügyminiszter mindeddig még vonakodik a magyar fegyvergyár részesítésétől, azért, mert — mint ő mondja — a magyar fegyvergyár készítményei az utóbbi időben nem teljesen kifogástalanok. A magyar fegyvergyár reményekbe burkolt helyzetével szemben a steyeri osztrák fegyvergyár allapota igen kedvező. A gyár teljes üzemben van s csak az erre vonatkozó megrendelést várja, hogy sürgős munkálkodást indíthasson meg. Ennek okáért a megrendelendő fegyverek fővázait már is csinálják.

Debrecenben *Wolafka c. püspök* plebános vezérlete alatt katolikus kört alakítanak. A kör állítólag minden politikától tartózkodni fog. Ugylátszik, hogy *Wolafka* vágyainak netovábbját a kálvinista Róma megtérítése képezné.

Agliardi nuncius utazgatását illetőleg, a félhivatalosok nagyhangú békeherleléseivel szemben lapunk mindig a legszkeptikusabban nyilatkozott. Mennyire igazunk volt, bizonyítja

Terényi Lajosnak ez ügyben bizonyára a kormány tudtával és akaratából beadott interpellációja s Bánffy Dezső br. miniszterelnöknek erre adott feleletre, mely a diplomácia világában szokatlanul éles hangon, de teljesen indokoltan ítéli el a pápai szék utazó ügynökét. Az osztrák klérikalís Vaterland ezért aztán megteszi Bánffyt erdélyi parasztnak. Az interpellációt s feleletet l. országgyűlési rovatunkban; de azt, hogy Agliardi nem békét, hanem háborút csinálni jött hazánkba, kétségtelemmel teszük Agliardi általunk már közölt nyilatkozatait s a hercegprimásnak, a „pax” primásának a Szent-István-társulati máj. 2 án tartott gyűlésében elmondott harcias beszéde. Vaszary beszéde a hiteltenség terjedéséről szól. Még a francia forradalomban sem volt meg az a politikai irány, mely az Isten létezését tagadta volna. Nálunk sokan örültségnek mondják azt, hogy az Isten megtagadását törvényileg akarják eltüntetni. A vallást nem pótolja semmi.

Olyan állam, melynek csak törvénykönyve van, de evangéliuma nincsen, tönkremegy föltétlenül. *A hercegprimás beszéde erős támadás volt az egyházpolitika ellen.*

A hercegprimás beszéde nagy meglepetést idézett elő mindenfelé. — Méltán hiszik, hogy Vaszary beszéde Agliardi pápai nuncius befolyása alatt készült.

Május elseje ugy az ország fővárosában, mint a vidéken s a külföldön is elég békés tüntetésekkel folyt le. A fővárosban tulajdonképp alig volt mozgalom, ellenben Ujpesten és Rákospalotán annál nagyobb. Ujpesten véres összetűzés is volt a munkások és rendőrök közt, melynek több súlyos, sőt életveszélyes sebesültje van.

HIRDETÉSEK.

**Mária-
czelli**

**Gyomor-
cseppek**

nagyszerűen hatnak gyomor bajknál, nélkülözhetetlen és általánosan ismeretes házi és népszerű.

A gyomorbetegség tünetei: étvágytalanság, gyomorgyengeség, blüzs lehelet, felfútság, savanyú, felbőgés, hasmenés, gyomorégés, felesleges, nyálkiválasztás, sárgaság, undor és hányás, gyomorgörcs szűkülés.

Hathatós gyógyszernek bizonyult fejtájánál, a menyinyiben ez a gyomortól származott, gyomortulterhelésnél étellekkel és italokkal, gilliszták, májbajok és hámorhoidáknál.

Említett bajknál a **Máriaczei gyomorcseppek** évek óta kitűnőnek bizonyultak, a mit száz meg száz bizonyítvány tanúsít. Egy kis üveg ára használati utasítással együtt 40 kr., nagy üveg ára 70 kr.

Magyarországi főraktár: **Török József** gyógyszerész **Budapest**, Király utca 12 sz.

A védjegyet és aláírást tüzetesen tessék megtekinteni! Csak oly cseppeket tessék elfogadni, melyeknek burkolatára zöld szalag van ragasztva a készítő aláírásával (C. Brády) és ezen szavakkal: „Valódiságát bizonyítom”.

A **Máriaczei gyomorcseppek** valódián kaphatók.

S.-A.-Ujhely: Kincsesy Péter és Ellássy Imre gyógyszerésztárában.